

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИЩЕНОСТІ БАГАТОДІТНИХ СІМЕЙ В УКРАЇНІ

В умовах сьогодення особливу актуальність набувають проблеми пов'язані з багатодітною родиною. Багатодітна сім'я самою своєю сутністю сприяє реалізації особистісних і суспільних потреб. У багатодітних сім'ях створюються сприятливі умови виховання, оскільки діти ростуть в тісних взаєминах один з одним у сімейному колективі і, як правило, з раннього віку привчаються виконувати певні обов'язки, допомагати один одному.

Однак в економічному плані саме багатодітна сім'я виявляється в найбільш складному становищі, бо при існуючих формах соціальної підтримки багатодітні сім'ї приречені на соціальну деградацію в умовах поглиблення соціально-економічних труднощів.

Проблемою соціально-правового забезпечення сучасної багатодітної сім'ї займаються вітчизняні вчені Зубкова Т.С., Кархліна С.Е. та інші. Дослідженням психологічних особливостей дітей з багатодітних сімей займалися Є.Ф. Альчідєєва, Зверєва О.Л., А.Б. Синельников, Т.А. Бодрова. А.І. Антонов і

В. М. Медков досліджували соціальні проблеми багатодітної сім'ї. А.М. Попов вивчав роботу фахівців з соціальної роботи з багатодітною родиною. Н.В. Панкратьєва досліджувала економічне становище багатодітних сімей. Увага до багатодітних сімей в даний час пояснюється і тим, що в умовах поглиблення соціально-економічної кризи вони займають одне з перших місць серед інших травмованих категорій (Т. В. Шеляг, Н. В. Панкратьєва, Г. П. Добрунова та ін.)

Багатодітні сім'ї залишаються найбільш уразливими в сучасних соціально-економічних умовах. В Україні налічується приблизно 13,5 млн. сімей, серед яких 396 тис. родин є багатодітними. З них мають трьох дітей – 298 тис. сімей, чотирьох – 64 тис. сімей, п'ятьох і більше – 34 тис. сімей. В

Україні 40% сімей з двома дітьми живуть за межею бідності, а з трьома і більше дітьми за межею бідності живуть близько 60% сімей.

Сьогодні родині потрібна соціальна допомога і захист держави. Причому допомога не разова, а постійна, гарантована, адресна. Потрібна продумана, зважена соціальна програма роботи з сім'єю в кожному регіоні, що враховує його соціально-економічні можливості [4].

Важливим є питання про економічну допомогу родині силами соціального центру. Основні, довготривалі проблеми сім'ї викликані скоріше внутрішніми, ніж зовнішніми, економічними проблемами. Щоб вирішити дану проблему багатодітних сімей, соціальна політика повинна бути спрямована на адаптацію сімей до вимог ринку, стимулювання внутрішнього потенціалу і економічної активності та створення умов для реалізації економічної функції самозабезпечення [2].

З метою активізації економічної функції сім'ї у територіальних центрах соціальної допомоги сім'ї та дітям створюються відділення соціально-економічної допомоги. Основними напрямками діяльності таких відділень є: консультування з питань самозабезпечення сімей, розвиток сімейного підприємництва, надомних промислів; сприяння у вирішенні питань зайнятості, курси перепідготовки; соціальний патронаж сімей; консультування з соціально-правових питань; сприяння в отриманні пільг, допомог, компенсацій та інших виплат, матеріальної та натуральної допомоги [2].

Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям - складова частина загальної системи соціальної підтримки населення. Як правило, найбільш значними для себе люди вважають грошові виплати. Найбільш високу потребу сім'ї відчують у грошових посібниках. Велика питома вага потребують часткової оплати пугівок, в послугах з соціальних і медичних проблем.

Орієнтація на грошові виплати цілком з'ясовна. Одним із головних чинників, що призводять сім'ю до бідності є наявність утриманців (непрацюючих членів сім'ї) і співвідношення у складі сім'ї працюючих і утриманців [3].

Спеціаліст із соціальної роботи повинен знати потреби багатодітних сімей, вміти складати план дій, не випускаючи з виду жодної проблеми багатодітної сім'ї; залучати різні організації та служби, здатні допомогти багатодітній родині - соціальні, правоохоронні, юридичні, охорони здоров'я, освіти, а також місцеву адміністрацію і громадські організації, об'єднання, асоціації [4].

На даному етапі системи соціального захисту сімей з дітьми існують наступні критерії надання соціальної допомоги та статус її одержувача:

1. Матеріальний (у грошовій і натуральній формі):

- сукупний середньодушовий дохід нижче встановленого регіонального рівня;
- відсутність засобів існування;
- наявність матеріального збитку із-за стихійних лих, катастроф.

Допомога надається у вигляді разових виплат або на певний період, поки громадянами не будуть отримані інші форми підтримки.

2. Соціально-побутовий (у вигляді послуг):

- хвороба батьків, якщо в сім'ї є малолітні діти;
- народження дітей самотньою жінкою [4].

Багатодітній родині фахівець з соціальної роботи може допомогти в отриманні різних допомог і пільг, надати інформацію про види допомоги, соціальні пільги, передбачених для таких сімей. У той же час він може допомогти родині у вихованні дітей за допомогою спеціальної програми педагогічного навчання батьків.

Серед найважливіших законів, які регулюють діяльність багатодітних сімей слід відзначити наступні: Закони України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21 листопада 1992 р. № 2811-ХІІ, «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» від 1 червня 2000 р. № 1768-ІІІ, «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 5 жовтня 2000 р. № 2017-ІІІ, «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 р. № 2402-ІІІ, та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження

Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям» від 24 лютого 2003 р. № 250, «Про заходи щодо вдосконалення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю» від 27 серпня 2004 р. № 1126, «Про невідкладні питання діяльності дошкільних та інтернатних навчальних закладів» від 26 серпня 2002 р. № 1243, «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива» від 21 жовтня 1995 р. № 848 та інші.

Дієвим фактором у підвищенні ефективності та оперативності соціального захисту багатодітних сімей є розробка «пакету» конкретних невідкладних заходів і механізму їх реалізації. Важливим сьогодні є: розробка форм платіжних засобів, які передбачають безкоштовне отримання конкретних послуг і товарів; формування фондів для спрямованого забезпечення дітей з малозабезпечених та багатодітних сімей; організація стаціонарних державних установ денного перебування дітей з малозабезпечених та багатодітних сімей.

Список використаної літератури

1. Козубовська Г.В., Керецман В.Ю., Товканець Г. В. Роль і функції соціальної психологічної служби у роботі з сім'єю. – У.: УДУ, 1998
2. Пантелєєва Г.С. Економічні основи соціальної роботи. – М.: ВЛАДОС, 2001
3. Попова М.Б. Соціальна диференціація і бідність населення. – Петрозаводськ, 1998.
4. Соціальна робота: технологічний аспект / За заг. ред. А.Й. Капської. – К., 2004